

Motion till riksdagen 2023/24:2800

av Jessica Wetterling m.fl. (V)

med anledning av prop. 2023/24:52 Likvärdiga krav på mål och riktlinjer för utförare av kommunal verksamhet

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen avslår proposition 2023/24:52 Likvärdiga krav på mål och riktlinjer för utförare av kommunal verksamhet.

Regeringens förslag

Regeringen föreslår i propositionen att det program med mål och riktlinjer som fullmäktige enligt 5 kap. 3 § kommunallagen (2017:725) ska anta för sådana kommunala angelägenheter som utförs av privata utförare även ska omfatta verksamhet som bedrivs av kommuner och regioner i egen regi eller av sådana juridiska personer som anges i 10 kap. 2–4 och 6 §§ kommunallagen. Syftet med propositionens förslag är att det för sådan verksamhet så långt det är möjligt ska råda likvärdiga villkor för privata utförare och kommuner och regioner. Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2024.

Vänsterpartiets ställningstagande

Vänsterpartiet anser inte att det finns skäl att införa ett formellt krav på ett program med mål och riktlinjer för verksamhet som bedrivs av kommuner och regioner i egen regi. 2016 reserverade vi oss mot riksdagens tillkännagivande i frågan (bet. 2016/17:KU30). Vår bedömning kvarstår och delas för övrigt både av Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) och Lagrådet, se nedan. Kommuner och regioner har redan med den nuvarande lagstiftningen goda möjligheter att utöva kontroll och uppföljning av verksamhet som bedrivs i egen regi. Vidare har kommuners och regioners invånare rätt att förvänta sig

att det ska finnas fungerande rutiner för uppföljning, oavsett om verksamhet som bedrivs i egen regi eller av privata utförare. Införandet av administrativa krav innebär både kostnader och ett ingrepp i kommuners och regioners egen styrning. Det saknas dessutom i det aktuella fallet ett uttalat behov som motiverar regeringens förslag. Regeringen gör bedömningen att förslaget kommer att ha ingen eller marginell påverkan på kommunernas och regionernas kostnader. Enligt regeringen bör därför ingen ekonomisk kompensation utgå från staten (prop. 2023/24:52 s. 15). Vänsterpartiet anser att regeringens bedömning är felaktig. Tvärtom befarar vi att förslaget kan medföra ökade kostnader för kommuner och regioner eftersom såväl administrationen som antalet kontroller kan antas öka. Om förslaget genomförs bör därför kommuner och regioner kompenseras för de ökade kostnaderna. Enligt vår mening framstår förslaget som helt onödigt och leder till ökad administration när regeringen snarare borde satsa på fler åtgärder mot välfärds kriminalitet inom de sektorer som är särskilt drabbade.

Flera remissinstanser, bl.a. Avfall Sverige, Skövde kommun och Statens skolinspektion och SKR avstyrker förslaget. Dessa menar i huvudsak att förslaget är obehövligt. SKR skriver i sitt remissvar att förslaget inte är ändamålsenligt eftersom det är fråga om verksamheter som skiljer sig åt vad gäller styrning, uppdrag och ansvar. Verksamheter som utförs i egen regi vilar på en mer direkt styrning genom politiskt beslutsfattande. Det innebär att den egna regin kan vara mer flexibel efter de behov som uppstår i kommunen/regionen under mandatperioden. Mot bakgrund av att kommuner och regioner har det yttersta ansvaret gentemot medborgarna för exempelvis vård och omsorg är denna flexibilitet viktig. Förslaget förutsätter också enligt SKR ytterligare administrativa krav, som innebär både kostnader och ett ingrepp i kommuners och regioners egen styrning.

Eskilstuna kommun, Luleå kommun, Malmö kommun, Mörbylånga kommun och Region Stockholm m.fl. menar att kommuner och regioner redan har ett reglerat styrnings- och uppföljningsansvar för all verksamhet och att förslaget medför ökad administration. Landsorganisationen i Sverige (LO) anser att det inte har redovisats något behov för den föreslagna ändringen. Enligt LO finns det inte förutsättningar för att ha samma mål för dessa olika utförare. Enligt Uppsala universitet (juridiska fakulteten) är det en märklig ordning att fullmäktige i ett program ska besluta hur en nämnds tillsyn av den egna verksamheten ska gå till. Det riskerar enligt myndigheten att komplicera frågan om både det rättsliga och politiska ansvaret för kommuners och regioners verksamhet.

Lagrådet avstyrker förslaget och konstaterar att det i kommunallagen redan finns bestämmelser som reglerar kommuners och regioners ansvar för att dels anta mål och riktlinjer, dels följa upp den egna verksamheten. I 5 kap. 1 § anges att fullmäktige beslutar om mål och riktlinjer för verksamheten och i 6 kap. 6 § att nämnderna ska se till att verksamheten bedrivs i enlighet med de mål och riktlinjer som fullmäktige har bestämt samt i enlighet med de bestämmelser i lag eller annan författning som gäller för verksamheten. Nämndernas ansvar gäller även när skötseln av en kommunal angelägenhet med stöd av 10 kap. 1 § har lämnats över till någon annan. Enligt Lagrådet framgår det inte att nuvarande ordning innebär några särskilda problem när det gäller likvärdiga villkor för privata utförare och kommuner och regioner. Förslaget innebär därmed bara en ökad administration för kommuner och regioner utan att något egentligt syfte eller någon förbättring uppnås. Vänsterpartiet instämmer i remissinstansernas och Lagrådets bedömningar enligt ovan.

Riksdagen bör sammanfattningsvis avslå proposition 2023/24:52 Likvärdiga krav på mål och riktlinjer för utförare av kommunal verksamhet. Detta bör riksdagen besluta.

Jessica Wetterling (V)

Samuel Gonzalez Westling (V)

Andreas Lennkvist Manriquez (V)

Tony Haddou (V)

Gudrun Nordborg (V)